



Møre og Romsdal
fylkeskommune

Smøla kommune
Postboks 34
6571 SMØLA

Dykkar ref:	Dykkar dato:	Vår ref:	Vår saksbehandlar:	Vår dato:
2013/945	20.03.2018	41954/2018/KOMMUNEPLAN/1573	Johnny Loen, 71 28 02 43	25.05.2018

Smøla kommune - kommuneplan arealdel 2018-2030 - offentleg ettersyn - motsegn

Møre og Romsdal fylkeskommune har ut frå sine ansvarsområde følgjande merknader:

INNLEIING

Merknadene nedanfor gjeld i første avdeling konsekvensutgreiingane og innhaldet i desse. I andre bolk kommenterer vi planforslaget, inkludert planomtalen. Begge bolkar er underdelt etter fagtema, som kan ha ytterlegare underdeling for å gjere brevet meir forståeleg.

Planprogram var til høyring allereie i 2013. Kommunen har i mellomtida vigd store ressursar til interkommunal arealplan for sjøområda, og har såleis ikkje kunne prioritere landdelen. Vi har forståing for dette og er svært nøgd med at sjødelen no ligg til slutt-godkjenning og at det ligg føre eit forslag til landdelen.

Det er gjort eit omfattande arbeid, og det ligg ein del analyser til grunn som kanskje strengt tatt høyrer til samfunnsdelen av kommuneplanen. Kommunen påpeikar også dette, men har sett nødvendig å gjennomføre analysene i samband med arealplan-prosessen. Vi er samde i denne vurderinga og gir også ros for at fokusområda i analysene er relevante.

Vi har ein del merknader både til konsekvensutgreiingane og til planframlegget. Vi konkluderer med motsegn på ei rekkje punkt, men mange av desse er av teknisk karakter og kan løysast ut relativt greit. Når det gjeld konkrete arealbrukskonfliktar, er dei fleste motsegner knytt til kulturvernfeltet.

MERKNADER TIL KONSEKVENsutGREIINGA

Planfaglege merknader

Som vi peikte på ved høyring av planprogrammet, gir tingingane i programmet rom for for å krevje mykje og det endeleg vedtekne programmet endrar ikkje mykje på dette. Det er lista opp tema ut frå KU-forskrifta, men det er ikkje konkrete formuleringar om kva som skal gjerast synleg i KU. Temavis er konsekvensutgreiingane organisert noko lunde i samsvar med planprogrammet, noko som er positivt. Metodeskildringa har vi heller ikkje vesentlege merknader til.

Når det gjeld det materielle innhaldet i sjølve utgreiinga, har vi ei rekke merknader nedover i brevet, både av planfagleg karakter og av tematisk karakter.

Først vil vi påpeike at samla vurdering av konsekvensane manglar. Dette er i seg sjølv grunnlag for **motsegn**, jamfør KU-forskrifta § 18. Ein god plass å presentere samla

utgreiingar er i slutten av planomtalen (jf. Kap 4). Der er også tråden trekt vidare til KU-tabellane/-vedlegget.

Vi viser ellers til siste ledd i § 18, som slår fast at KU skal gjere greie for kva forhold som skal avklarast i seinare regulering. Dette er særskilt aktuelt i dei areala ein har lagt ned krav om detaljregulering før utbygging (regulering som avbøtande tiltak). Merknad-er til automatisk freda kulturminne er særleg relevante i samanheng med dette, men det kan også vere andre forhold, som til dømes trafikale utfordringar.

Generelt om KU-tabellane

Det er i starten av KU lista opp kva areal som framkjem som nye forslag og som dermed er utgreidd konsekvensar av. Dette er eit godt utgangspunkt, men det er fleire utfordringar slik forslaget ligg føre. Først er å innvende at kommunen sine egne innspel ikkje er tekne med på lista. Lista har tilvising til feltkodar i kartutsnitt i KU, men bruken av feltkodar er variabel. I fleire tilfelle er oppgitt berre "***" [asterisk] i tabellen, og i andre tilfelle er ikkje feltkodane vist på kartutsnittet. Område 1 Skjølberg og område 2 Hjellberget er døme på dette. Areal er heller ikkje utan vidare lett å lokalisere på sjølv plankartet. Mange område er små, og det er nytta svært lokale namn. Både feltkodane og tabellane generelt fortener korrekturlesing.

Den største utfordringa er likevel at feltkodane i KU ikkje er dei same som på plankartet, dels også slik at same feltkode er nytta begge stader, men på to ulike areal. I KU er det for nokre område vist til "*nummer frå første høyring*", men i særutskrift frå formannskapet sak 10/18, kjem fram at det vi no har fått oversendt er første gangs høyring. Sjølv-motseiingane samla, skaper stor forvirring for alle høyringsparter og gir dårleg grunnlag for reell medverknad. Vi har **motsegn** ut frå dette, jamfør pbl § 5-1.

Det er også andre forhold som gjer KU vanskelegare tilgjengeleg enn det som er fortent, her vist ved eit par døme:

- I område 2 Hjellberget forstår vi det slik at utgreiingane tek utgangspunkt i eit konkret grunneigarforslag, medan kommunen har eit alternativt forslag som er å finne i plankartet. Utfordringa i eit slik tilfelle, er å synleggjere kva konsekvensar som er grunnlaget for å avvise grunneigarforslaget og samstundes synleggjere konsekvensane av det ein faktisk foreslår. Dette er ikkje gjort. Feltkode BFR42 på kartutsnittet er heller ikkje forklart, sjølv om dette openbart er delvis imøtekome, med utgangspunkt i det same grunneigarforslaget.
- Område 3 Steinsøyeneset er ført opp med feltkode i kartutsnittet i KU, sjølv om konklusjonen i KU er at området ikkje skal takast med (og ikkje er teke med).
- Kommunens egne forslag har ikkje innspelsnummer men eigen nummerseire.

Vårt forslag er som følger:

- Utgreiingar av dei innspela kommunen heilt avviser, vert trekt ut i eigen delrapport eller eige underkapittel til sist i KU. Her treng ein ikkje nytte feltkodar, i og med at dei uansett ikkje skal inn i plankartet.
- I hovuddelen til KU rår vi til at område som heilt eller delvis inngår i planforslaget vert sortert etter 5-10 eintydige delområde av kommunen, slik at ein lettare kan finne kvar på kartet ein skal sjå (t.d. slik: "*Austsida f.o.m Steinsøysundet t.o.m Hellesfjorden*"). Undersortering bør skje etter feltkode, ikkje etter innspelnummer. Kommunen sine egne forslag må også visast i innhaldslista.

- Der kommunen har teke innspel delvis til følge, bør det ligge føre to parallelle kart som viser både forslaget og resultatet (same kartutsnitt, ulike påteikningar). Feltkodane ein nyttar, må vere det som ligg føre i planforslaget
- Det må kome fram kva konsekvensar som er grunnlag for endringane, og korleis endringane avbøter desse konsekvensane.

Ei generell utfordring, som vi ser i mange andre kommunar, og som også diverre går igjen i rettleiingsmateriellet om KU for kommuneplan, er at dei faktiske formuleringane i KU-tabellen ikkje seier noko om konsekvensar, men snarare om kva som finst av ressursar, t.d. *"arealet inneholder naturtype brakkvannspoll som er verdsatt til viktig"*. Forståinga av konsekvens vert derfor overlaten til lesaren. Er brakkvasspollen truga av det ein foreslår ? Går det an å ivareta ressursen trass utbygging ?

Vi registrerer elles at konsekvensutgreiingane berre i få tilfelle påviser positive verknader av det ein planlegg. Dette gjeld både miljø og samfunn. Alt tyder på at dette ikkje er reelt. Ein ønsker jo primært å oppnå noko positivt med planlegginga !? Kanskje kan det skuldast ei grunnleggande misoppfatting av at KU berre skal omtale negative verknader. Slik er det ikkje; sjå KU-forskrifta § 21, andre ledd. Generelt er det vel også slik at ein tregradig skala, slik som er nytta her, ikkje er eigna til å vise nyansar.

I lys av dette, er det i KU-rapporten påfallande mange situasjonar der kommunen konkluderer med null konsekvens, både generelt og sett i lys av at teksten i tabellen faktisk fortel noko anna (som t.d. at eit område ligg i gul støyson). Det vil føre for langt å gå gjennom samtlege konklusjonar på samtlege areal, men vi legg vekt på det mest avgjerande i fagmerknadene knytt til sjølve planforslaget.

I minst eitt tilfelle (område 15b Skjølberg) konkluderer KU med behov for avbøtande tiltak utan at dette er sikra i føresegnene. Det framstår med andre ord slik at ein aksepterer framlegget under visse føresetnader, men føresetnadene er ikkje sikra i plandokument. Vi reknar med at dette gjeld fleire areal.

Det er i innleiinga til konsekvensutgreiingane (kapittel 8) vist til dokumentet *"Grunnlag for arealdisponeringer"* når det gjeld vurderinga i KU-tabellane opp mot kommunens arealstrategi. Dette dokumentet ligg ikkje ved høyringa og er heller ikkje å finne på kommunens nettsider der høyringa er lagt ut. Utgreiingane er dermed ikkje etterprøvbare for høyringsetatane og vi har **motsegn**. Sjå elles kommentarar til planomtalen lenger nede i dokumentet.

Automatisk freda kulturminne

Smøla kommune seier i KU kapittel 6.1 at regionale delplan for kulturminner og kulturmiljø er ein del av kunnskapsgrunnlaget. I planomtalen, kapittel 3.2, er planen ikkje nemnt som ein del av regionale føringar. Vi registrerer elles at det ved nokre høve i KU ikkje er gjort greie for eksisterande kulturminne innanfor nye arealbruksforslag. Vi har ikkje gått detaljert gjennom alle her, men sjå merknader til planforslaget. Eit døme kan vere dette:

18 Dampleia. Gbnr. 18/4. BN12

KU nemner at det er registrert eit kulturminne i nærleiken, og at dette må takast omsyn til ved eventuell utbygging. Det er ikkje gjort greie for kva desse omsyna kan vere. Dermed kan vi heller ikkje finne om omsyna er sikra i planføresegnene. Dette kulturminnet er ei automatisk freda gravrøys, ID 26657 og vi kan ikkje slutte oss til konklusjonen om ingen konsekvens (0/0). **Motsegn**.

Vi gjer for ordens skuld merksam på at det er få av dei planlagte utbyggingsområda som er arkeologisk registrert. Alle forslag til reguleringsplanar og dispensasjonar skal som

vanleg sendast oss til vurdering, kommuneplanen gir ingen endeleg avklaring i forhold til desse interessene, jf. §§ 9 og 25 i kulturminnelova. Dette gjeld også byggesaker i samsvarende med LNF-føremålet.

Barn og unge

Kapittel 7.5 i KU, tilsvarende planprogrammet, seier lite om konkrete kvalitative eller kvantitative metoder. Det er nokså einseitig fokus på barn og unge sine aktivitetsområde og -anlegg, men ingenting om bomiljø generelt, trygg skuleveg, avstand til fritidstilbod og skule m.v. Konklusjonane i KU synest derfor å kvile på tynt grunnlag, og dei er umoglege å etterprøve. Kva opplysingar har ein i dag om barns bruk av areal? Er det gjort barne-trakkundersøkingar i kommunen? Kva kjem fram av Smøla kommune sine innspel til rapporten "Barnebyks", utarbeidd av Fylkesmannen og fylkeskommunen i 2016?

Vi viser til §§ 1-1 (føremålsparagrafen) og 3-3 (kommunens oppgåver) i plan- og bygningslova. Barn og unge har eit særskilt fokus i desse paragrafane, og må ligge til grunn også for forståinga av § 4-2. Ut frå dette vurderer vi utgreiingane om konsekvensar for barn og unge til å vere mangelfulle, og vi har **motsegn**.

Folkehelse

Kapittel 7.1 i KU omhandlar folkehelse. Vi rår til å definere omgrepet slik: «*Befolkningens helse og helsens fordeling i befolkninga*», jf. kap. 3 i departementets rettleiar for konsekvensutgreiingar til kommuneplanens arealdel. Folkehelseperspektivet er generelt viktig å ha med seg i alle tema som vil ha betydning for innbyggjarane si helse.

Det ser gjerne også at ein er tydelegare i kva som ligg i; «*forslag som legger til rette for aktiviteter være positivt for folkehelsen*». Dette er særleg generelt, her kan til dømes nemnast spesielle utfordringar som det blir peikt på i kommunens oversikt over folkehelse, og som det kan være aktuelt å møte i arealdelen. Litt som for barn og unge, er det med andre ord uklart kva kvantitative og kvalitative vurderingar som ligg til grunn for konklusjonane, og det er dermed vanskeleg å etterprøve desse.

Medverknad frå innbyggjarane er eit bærande prinsipp i folkehelsearbeidet. Det kjem ikkje fram i kva grad dei som har brukarerfaring (idrettslag, elevråd, brukarorganisasjonar med fleire) har medverka i prosessen, og i kva grad deira innspel har vore formgivande for planen.

Delkonklusjon

Vi finn på fleire punkt konsekvensutgreiingane utilstrekkelege til å ta avgjerd om kommuneplanen, og har på dette grunnlaget **motsegn**.

MERKNADER TIL PLANFORSLAGET

Planfaglege merknader

Generelt om kartet

Vi registrerer at mange av innspela er svært avgrensa i areal, til dømes 79B og 78. Kommunen har avvist 79B og viser til at arealet er så lite at det ikkje gir meining å ta det inn i kartet. Vi er for så vidt samd i dette, men presiserer også at det ikkje er noko til hinder i LNF-føremålet for å leie ut enkelthus som allereie står, til turistar. Dersom det er snakk om utvikling med større bygningskompleks og andre fasilitetar, er det meir aktuelt å vurdere som eige føremål. Når det gjeld 78 er konklusjonen den motsette; arealet vert teke inn, trass i at situasjonen er akkurat den same, og at konsekvensane er jamførbare.

Kanskje er det behov for ei generell, intern avklaring om i kva grad det er tenleg å bruke kommuneplanen til slik detaljplanlegging, og om den aktiviteten som er tenkt er av eit

slikt omfang at utvikling kan/ikkje kan skje innanfor LNF. Parkering, innspel 85 er også ei slik sak. Næringsområdet BN9 på Edøya har farge som nytt areal, men etter det vi kan finne, er det allereie næringsareal i eksisterande plan.

Vi har elles ikkje særlege merknader til kartframstillinga.

Generelt om føresegnene

Førsegnene er systematisk bygd opp og lett leseleg, gjennom at dei juridisk bindande formuleringane er ramma inn i grønt og organisert numerisk etter arealføremål. Vi finn ingen avgjerande sjølvmotseiingar eller uakseptabel heimelsbruk, men har nokre kommentarar til innhaldet, mest vesentleg om barn og unge.

Som nemnt ovenfor, er det nødvendig å sikre avbøtande tiltak i føresegnene. Desse kan være ulike for ulike område i kartet, og her må ein bruke feltkodene som referanse. Dette gjeld dersom KU konkluderer med at forslag er akseptable under føresetnad av avbøtande tiltak. I motsett fall må KU klargjere kvifor forslaga er akseptable utan avbøtande tiltak. Det er med andre ord behov for ein gjennomgang av alle områda med sikte på dette, jamfør også merknad til KU. I fagmerknader nedanfor vil det kome fram kva som er føresetnaden frå vår side når det gjeld avbøtande tiltak.

Vi har ikkje vesentlege merknader til retningslinjene.

Enkeltparagrafar i føresegnene

§ 1.3 er unødvendig då dette uansett er eit krav i lova, pbl § 4-3.

§ 1.7: Her vil vi foreslå at ein presiserer "vassdrag med årssikker vassføring".

§ 1.9: Krava ein viser til her har heimel i kulturminnelova og ikkje i pbl. Unødvendig. Kan visast som retningslinje. Under retningslinjene bør også kome fram at byggetiltak i samsvar med LNF-føremålet skal føreleggast kulturvernstyremaktene.

§ 1.10: Heimel er her i naturmangfaldlova, ikkje i pbl. Unødvendig. Kan etablere retningslinjer om ivaretaking av naturmangfald.

§ 2.1.1: Første ledd er unødvendig og dels også i opposisjon til § 1.2 om reguleringskrav. Eit innhald i denne paragrafen må ut frå logikken ha verknad for nyreguleringar, og øvrige innhald er såleis relevant, med unnatak av pkt 6 og 7. Kva er det som gjer at B101 ikkje kjem under det generelle reguleringskravet ?

Når det gjeld føringane for minste uteopphaldsareal er desse for dårlege for å sikre barn og unge sine interesser i reguleringsprosessar. Sjå nedanfor. Dersom ein med denne paragrafen skulle ha tenkt å legge føringar for bustadbygging LNF-sonene, må føreseigna førstast under dette arealføremålet og ikkje under "bebyggelse og anlegg".

§ 2.1.2, 2.1.8 og 2.1.9: Same prinsipielle innvending gjeld her som for § 2.1.1.

§ 2.1.3: Dette er som fastslått i paragrafen, ei vidareføring frå 2008-planen og inneber såleis ikkje noko nytt planforslag. Vi har ikkje kryssjekka kva øyar og tal som eventuelt er endra. Dersom det mellom 2008 og 2018 er bygd "ny bebyggelse", og talet i ny plan ikkje er justert, så har ein opna for enda nye bygg, noko som ikkje er konsekvensutgreidd. Dette må svarast ut av kommunen, noko vi stiller som **vilkår** for å kunne eigen-godkjenne planen.

§§ 2.1.4, 2.1.5 og 2.1.7: Dobbelt reguleringskrav er undøvendig, jamfør § 1.2.

§ 2.1.6: Dette er saksopplysing utan planjuridisk innhald. Paragrafen bør fjernast, eventuelt erstattast med føringar i medhald av pbl.

§ 2.1.10: Det er svært relevant å kreve områderegulering i sentrumsarealet. Dette bør vere eit eige ledd i § 1.2. Spesifikke byggerammer for sentrumsføremålet kan fortsatt førast under 2.1.10, men merk at sentrumsføremålet også kan vere bustader, og her er det viktig at reglane om uteareal ein skisserer i 2.1.1 også vert gjort gjeldande for bustader i sentrumsføremålet, kanskje enda meir viktig enn elles! Sjå merknader til barn og unge nedanfor. Vi har elles avgjerande merknader til utstrekninga av sentrumsføremålet, sjå om enkeltområda nedanfor.

§ 2.2: Den einaste formuleringa med planrettsleg verknad her, er den om byggegrense. Resten bør fjernast.

§ 2.4.1: Sjå kommentar til § 2.1.1, 2.1.2, 2.1.8 og 2.1.9 ovanfor.

§ 2.4.2: Her det nødvendig å spesifisere talet på nye bustader i kvart av areala, som føresegn og ikkje som retningslinje. Når dette talet vert fastsett, er det viktig å vurdere kva tid grensa nås for at området skal vere å oppfatte som "tettbygd" og ikkje "spreidd". Etter vår vurdering bør "fleirmannsbustader" utan avgrensing ikkje framstillast som "spreiddbygd", les = reguleringskrav. Under retningslinjene bør det preisiserast at byggesaka skal framleggast for kulturvernstyresmaktene.

§ 2.4.3: Her gjeld ikkje § 1.2 og reguleringskravet er såleis relevant.

§§ 3.5 og 3.6: Overskrifter og innhald jamfør merknader til automatisk freda kulturminne nedanfor.

§§ 3.9, 3.10, 3.11 og 3.12 har ikkje styringsinnhald. Det må kome fram kva omsyn som skal takast, eventuelt kva heimlar som gjeld før plan- og bygningslova.

Planomtalen

Innhaldsoversikta i planomtalen er ikkje oppdatert etter det faktiske innhaldet. Vi tek utgangspunkt i innhaldet her, og dette består av fire kapittel, medan innhaldsoversikta refererer til fem. Vi er usikker på om det oversendte dokumentet er komplett, men det er identisk med det som ligg i kommunen eiga innsynsløysing.

Kravet til planomtale er formulert i pbl § 4-2: *"skal ha en planbeskrivelse som beskriver planens formål, hovedinnhold og virkninger, samt forhold til rammer og retningslinjer som gjelder for området."*

Når det gjeld verknader i denne paragrafen si tekst, må dette sjåast i samanheng med kravet til konsekvensutgreiingar. Verknadskapitlet i planomtalen er med andre ord konsekvensutgreiingane. Dette er greitt synleggjort i kapittel 4, men samla konsekvensutgreiingar manglar, som nemnt ovanfor.

Innleiinga har ni underkapittel (1.1 til 1.9). Dei to siste kan med fordel flyttast til nytt hovudkapittel om prosess og medverknad. Det er greitt å omtale utfordringar knytt til medverknaden, men kapitlet bør også nemne kva som faktisk er gjort. Særleg bør det visast korleis barn og unge har medverka, jamfør merknader til KU ovanfor.

Kanskje kan referatet frå regionalt planforum leggst ut til vedlegg. Medverknadskapitlet kan gjere kort greie for korleis diskusjonar i planforum har påverka det konkrete planforslaget.

Under det formelle, juridiske grunnlaget (1.3) bør det visast konkret til kommuneplanheimelen i pbl. Her bør ein også referere til planprogrammet med saksnummer for vedtaket, samt KU-forskrifta.

Kommunen har sett seg tent med ein del analyser som grunnlag for den strategiske tenkinga om arealbruk. Dette er grunnlagt i at ein ikkje har revidert samfunnsdelen av kommuneplanen og at arealstrategiar såleis ikkje er drøfta tidlegare. Vi er samd i denne vurderinga, og ein god del av analyse materialet er interessant lesing. Analysene er lagt inn som ein del av det lokale rammeverket. Kanskje bør analysedelen leggst ut i vedlegg. Dette gjeld heile kapittel 2.2. Kapittel 2.3 er ei grei opning for å samanfatte kommunale føringar, der analyser må drøftast opp mot eksisterande kommunale planar og eventuelle førande vedtak, eventuelt vise til slike drøftingar i planprogrammet (men då låg ikkje analysene føre).

Her er rom for å flette saman 2.3 og 2.4 i eit samla kapittel om lokale føringar; uttrekket frå planprogrammet er sjølv sagt ein viktig del av dette, men kan kortast noko ned og vere meir presist på kva som er dei førande elementa.

Når det gjeld omtalen av planens hovudinnhald (jf pbl § 4-2), er dette i planomtalen avgrensa til kapitlet 3 "Arealdisponering". Innhaldet er stort sett presentert i tabellar. Tabellane gir oversikt over nye arealbruksforslag, kva areal desse legg beslag på og kva feltkode dei har i kartet og KU-dokumentet, dels også areal som er tenkt teke ut av planen. Ideen bak dette er god, men tabellane i kapittel 3 er dessutan tungt tilgjengelege og utan lesarrettleiing. To eksempel kan vise dette:

Tabell 3.1.2: For plankyndige kan dette framstå som ein samletabell over ulike arealformål i planen. "Formål" samsvarer etter det vi kan forstå med SOSI-kodene. For ålmenta vil dette vere utan meining. Talet i kolonne "flater" viser truleg kor mange ulike polygon som finst av kvar type. "Status" 1 og 2 er uforståeleg. "Bygg" kan forståast som talet på bygg som allereie eksisterer i dei ulike kartformåla, samla for alle "flatene". Om tabellen gjeld nye areal eller planen samla er ikkje klart. Kvifor opptre BA1 på Veiholmen under samletabellen og ikkje under eige arealformål ?

Tabellane 3.1.2.3: Her er det to tabellar; berre bustadområda har dette. Halde saman med kartet og/eller KU, er det kanskje nokså openbart at kolonna "navn" i tabell "Nye områder" svarer til ulike feltkodar i kartet, altså forslag til nye bustadområde som kommunen legg fram. Numerisk sortering er ikkje konsekvent. Kva som ligg i "bygg" i den første tabellen er også uklart. Er det talet på bustader i bustadområda, eller er garasjer og uthus medrekna, og kvifor er det relevant ?

Det er mindre klart om den andre tabellen i 3.1.2.3 svarer til dei same områda. Her er nemleg sorteringa annleis, og den samla nummerserien er ikkje lik i dei to tabellane.

Kapittel 3 gir ingen omtale av dei strukturelle grepa, om planforslaget svarer på dei føringane ein tidlegare har omtalt eller om arbeidet med konsekvensutgreiingar har gitt substansielt innhald i planforslaget. Vi vil i den samanheng etterlyse analyse/drøftingar av kva reservar til ulike føremål som finst i gjeldande planar, og tidsperspektivet i dette. Dette er interessant både for bustader, næringsverksemd, fritidsbustader og naust, riktignok ikkje under skildringa av det nye planforslaget, men av dagens situasjon. Ei slik vurdering vil gjere det lettare å vurdere korleis planforslaget svarar på faktiske behov.

Samla sett er omtalen av det faktiske planforslaget så mangelfull at vi finn å måtte reise **motsegn** med utgangspunkt i krava i pbl § 4.2.

Arealbruksstrategien

Jamfør merknadene til KU, registrerer vi at det er utarbeidd eit dokument med tittel "*Grunnlaget for arealdisponeringar*". Dette dokumentet er ikkje tilgjengeleg i høyringa. Planomtalen viser til arealmessige "prioriteringar" i fem punkt, slik som synleggjort i planprogrammet:

- Avklare og sette av byggeområde for framtidige behov, inkl også spreidd busetnad
- Sentrumsutvikling inkludert kommunale bustadfelt
- Næringsareal
- Trafikktryggleik og samferdsel
- Utvikling som vindkraftkommune

Dette er strengt tatt ikkje prioriteringar, men sentrale spørsmål planen var tenkt å skulle gi svar på. Dei fem punkta gir ingen strukturelle føringar for arealbruk med unnatak for eit nokså tydeleg kommunisert fokus på sentrum. Dette er vidare omtalt i kapittel 2.4.1, der ein også går inn i ulike alternativanalyser, men utan at ein konkluderer i teksten. Vi registrerer likevel i kartframlegget, at det er lagt opp til konsentrasjonar i og nær kommunesenteret. Det er ikkje tydeleg korleis analysene har ført fram til resultatet, bortsett frå at fleire av kommunens eigne forslag gjeld arealbruk på Hopen.

Nye bustadareal er elles konsentrert kring eksisterande i områda Dyrnes-Råket, på Straumen og på Edøy. Samla sett bygger dette dels under forhold i gjeldande plan, der det er "*tatt inn nye områder til tett boligbygging i de aller største grendene hvor det i dag finnes butikker og barnehager.*" (kap. 2.2.6 i planomtalen). Vi vil støtte en slik strategi men planomtalen konkluderer som nemnt ingen strategi, og er ufullstendig slik vi har påpeikt ovanfor.

Omfanget av nytt byggeareal

Dersom vi tolkar tabell 3.1.2 i planomtalen rett, er det tilrettelagt 24 nye bustadareal på tilsaman 822 daa. I gjeldande plan er det allereie 73 bustadflater på tilsaman 3118 daa. For å illustrere omfanget; samla er dette nesten 1.9 daa bustadareal per innbyggjar i dag. Gitt t.d. 20 % vekst, er arealet framleis meir enn 1.5 daa; ei stor einestadstomt per innbyggjar. Eksisterande 73 bustadflater har i dag 354 bustader og 104 fritidsbustader. Det inneber 6.8 daa per eining. I tillegg kjem bustadpotensialet i sentrumsområdet på Hopen.

For fritidsbustader er tala noko mindre; her er foreslått 597 daa nytt areal, medan det er 700 daa i gjeldande plan. Det ligg til saman 89 bueiningar innan for sistnemnte (24 av desse er bustadhus, 65 er fritidshus).

Dette betyr at bustader og hytter i realiteten er å sjå som spreidd, sjøl på stader der kommunen signaliserer at ein ønsker å bygge kring eksisterande butikker og barnehagar.

Ingen stad i planomtalen eller analysene elles, kan vi finne vurderingar av reelt behov og i kva grad dette kan dekkast i eksisterande planar. Planframlegget framstår som svært ekspensivt, og legg beslag på svært store areal som i framtidsperspektiv kanskje kan ha større nytte til andre føremål. Ein slik plan vil legitimere opparbeiding av infrastruktur på stader der han neppe nokon gang kjem fullt til nytte, og det er vanskeleg å sjå at planen svarar på det som kommunen sjølv fører opp som strategi. På dette grunnlaget har vi **motsegn**.

Når det gjeld andre arealføremål enn bustader og fritidsføremål, er forslaget noko meir nøkternt og vi har ikkje tilsvarende innvendingar, bortsett frå at behovsanalyser sjølvstendig er relevante uansett.

Enkeltområde

- Sentrumsføremålet BS01 på Hopen er nær 270 daa stort. I tillegg er det foreslått eit næringsområde BN41, stort 130 daa på sørsida av fylkesvegen, utan føringar for kva dette skal nyttast til. Forretning og tenesteyting er likevel ikkje innanfor næringsføremålet. Til samanlikning dekkjer kommunedelplan for sentrum i Kristiansund ca 430 daa, av dette er berre ein mindre del definert som sentrumsområde, i eit regionsenter for 30-40 000 menneske. Desse tala illustrerer eit viktig punkt; omgrepet "sentrum" fortener nærare diskusjon i denne planen.

Sentrumsføremålet på kart er eit nokså ope utbyggingsføremål, der ulike typar bygningar knytt til sentrumsfunksjonar kan kombinerast, herunder forretning, bustad, kontor, tenesteyting og grøntareal som høyrer til dette. Smøla har intensjonar om å bygge under kommunesenteret slik at dette framstår som eit tydeleg sentrum, attraktivt for etablering av næringsliv og bebuarar, og attraktivt som møteplass for folk. Dette fordrar ei anna tilnærming enn den som no vert lagt for dagen. Det er positivt med krav til områderegulering, men kommuneplanen legg elles for få føringar for korleis det samla arealet kan utviklast. Det ligg kanskje føringar i bygningsmasse og funksjonar som allereie er bygd og tilrettelagt, men dersom ambisjonane er slik dei vert lagt til skue, må det takast betydeleg meir restriktive grep i overordna plan. Mellom anna må sentrumsføremålet avgrensast til der det er ønskeleg å tenke "sentrum". Utanfor dette bør det ikkje tillatast nyetableringar av publikumsretta tilbod. Innanfor den avgrensa sentrumszona, bør det til områdereguleringa stillast krav om å etterstrebe kvartalsstruktur u-avhengig av kva føremål bygg skal tene og det bør vere føresegner om publikumsretta aktivitet og aktive fasader på gateplan i bygningane.

Slik planen er framlagt vil han vere i strid med regional delplan for attraktive byar og tettstader. Vi har derfor **motsegn**.

Tettstadutvikling

Kommunen skriv i planomtalen (Kap 2.4.1.3) at «*Det er ønskelig med et kompakt og funksjonelt kommunesenter. Det er også ønskelig med kort avstand mellom bosted og sentrale funksjoner. Smøla er et bilbasert samfunn med få bussavganger. Under 10% av befolkningen i kommunen bor innen 1 km fra kommunesenteret, cirka 20% innen 5 km men godt over halvparten innen 10 km.*»

Det er vanskeleg å sjå korleis dette blir svart ut i planen. Vi saknar tankar rundt kva intensjonen i starten av avsnittet betyr for måten ein organiserer og utformar sentrum i Hopen. Det er lagt stor vekt på infrastruktur, trafikk og forbindelsar i planomtalen, og vist fleire illustrasjonar rundt dette. Å binde saman kan vere ein strategi, men vi greier ikkje å fange opp det essensielle spørsmålet; kva for *kvalitetar* skal Hopen som *stad* by på – den staden «alle» skal knyttast til?

Kommunen bør vurdere korleis framtidig utvikling og eventuelle nye funksjonar skal gå føre seg – innanfor eit areal som er sannsynleg for ein (trass i alt) liten stad som Hopen. Det er krav om områderegulering for Hopen, men kommuneplanen har få konkrete føringar for denne, og gir kanskje heller ikkje grunnlag for vesentlege føringar ut frå det som ligg føre.

At bilen fortsatt trengs og vil vere til stades i distrikta er ikkje til å kome frå. Dess viktigare blir det då å vurdere kvar ein parkerer bilen, når ein kjem til stader der folk skal gjere daglege gjeremål. Er det eit mål at ein i Hopen skal kunne parkere ein plass, og så gå i trygge og vakre omgjevnadar mellom ærenda? Er det eit mål å leggje til rette for møteplassar der innbyggjarane naturleg kan treffe andre? Barn kan leike trygt?

Har ein kunnskapsgrunnlag som fortel noko om kva slags behov kommunen har for bustader? Kva slags typologiar er det snakk om, og kvarr skal desse lokaliserast for å underbygge ønsket om sterkare sentrum på Hopen? Kva ønsker ein at kommunesenteret Hopen skal vere, i dag, i morgon og i framtida?

Det er uklart kva figur 15 skal illustrere. Er det sikt-akser eller fysiske sambandslinjer? Kva tek desse utgangspunkt i, og kva ender dei i av målpunkt eller eventuelle fond-motiv? Dersom desse (gule) linjene er tenkt som forbindelseslinjer mellom målpunkt, framstår dei som overdimensjonerte for Hopen. Desse linjene etterlater også nokre svært krevjande «tomter» med kileform.

Dersom kommunen ønskjer å utvikle eit kompakt og funksjonelt kommunesenter, må arealet som blir avsett til sentrumsføremål svare til dette, jamfør planfaglege merknader. Vi vil til sist også oppmode til ambisjonar om at kommunesenteret ikkje berre skal vere strengt funksjonelt, men også ha estetiske og arkitektoniske kvaliteter.

Automatisk freda kulturminne

Kommunen si eiga kulturminneplan og/eller regional delplan for kulturminne og kulturmiljø er eit godt utgangspunkt for arbeidet med kulturminne i kommuneplanens arealdel. Kommuneplanen må vise viktige område med landskap og kulturmiljø gjennom omsynssoner med tilhøyrande retningslinjer. Dette gjeld ikkje minst område og førekomstar som er freda eller verna. Smøla kommune har gjort ein grundig jobb med kartfesting av kulturminna, noko vi vil gi ros for. Nokre misforståingar er likevel tydelege.

Alle freda kulturminne, inkludert sikringssone på fem meter, skal markerast som omsynssone D (SOSI H_730) og ikkje omsynssone C (SOSI H_570), slik dei er vist i planframlegget. Det må sjølvsagt vere samsvar mellom plankart og føresegner.

Ein del av dei innlagde fornminnaområda er ikkje automatisk freda, nokre er uavklarte og nokre er allereie fjerna i medhald av kulturminnelova. Vi sender derfor ei kartfil (vedlegg 3) som inneheld dei fornminna som er automatisk freda og som skal leggjast inn i plankartet med omsynssone D (H_730).

Andre verdifulle kulturmiljø og område med særst høgt funnpotensial for automatisk freda kulturminne, kan leggjast ut som omsynssone C (SOSI H_570). Fra vår side er dette særskilt eit krav når kulturminna/-landskapet er vurdert som viktige i regional delplan. Kommunens eigen delplan for kulturminne bør også vere førande her.

Smøla kommune har etablert retningsline for slike omsynssoner i sitt planforslag og listar også opp dei utvalte kulturminna og kulturmiljøa frå regional delplan for kulturminne og kulturmiljø (under punkt 3.6). Vi kan imidlertid ikkje sjå at utstrekninga av desse omsynssonene er lagt inn i plankartet. Vedlagt følger derfor også kartfil med forslag til slike (vedlegg 4).

Riksantikvaren har sett i gang eit arbeid med registrering av kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA). Registeret skal vere eit kunnskapsgrunnlag og forvaltingsverktøy for kommunane og andre som påverkar og styrer utviklinga av landskapet. Prosjektet vil klargjere kva for landskap det knyt seg nasjonale interesser til, kva interessene består i, og korleis dei bør ivaretakast. Sørlege delar av Smøla, med Edøya og Kuli, peikar seg førebels ut som eit slikt område. Forslag til avgrensing ligg vedlagt (vedlegg 5), og kan leggjast inn i plankartet som SOSI-kode H_550.

Vi gjer merksam på at overskrifta for omsynssonene D og C under §§ 3.5 og 3.6 i føresegnene bør rettast til korrekt lovtilvising.

Merknader til enkeltområde:

Når det gjeld enkeltområda i planen påpeikar vi potensielle konfliktar. Desse kan medføre motsegn på detaljnivå. Motsegn kan likevel ikkje utsettast til reguleringsplan dersom det er grunn til å tru at tilpassingar ikkje kan gjerast på reguleringsnivå. Vi vil med dette utgangspunktet ha motsegn til kommuneplanen der arealbruken er i slik konflikt med automatisk freda kulturminne.

Vi har motsegn til følgande arealformål i kommuneplanen, heimla i kulturminnelova § 8, fjerde ledd:

18 Dampleia. Gbnr. 18/4. BN12

Tiltaket slik det er kartfesta i planen ser ut til å kripe nærare gravrøysa enn det som fins der i dag. Vi vil gå imot ei slik utviding. **Motsegn.** Jamfør også motsegn knytt til KU. Vi registrerer elles at det ligg ute eit reguleringsforslag for eit areal ved Dampleia, som ikkje er med som forslag i kommuneplanen.

Vi ønsker i tillegg å rette merksemd til følgjande arealformål i kommuneplanen, utan at vi reiser motsegn. Konsekvensutgreiingane **må** likevel oppdaterast slik at konfliktene vert tydelege, jamfør eksemplet Dampleia ovanfor.

66 Edøy. Gbnr. 13/24. BFT12.

Også her er reguleringsprosessigangsett og det føreligg eit krav om arkeologisk registrering. Denne registreringa vert gjennomført i løpet av våren, og resultatet kan ha konsekvensar for den vidare planprosessen.

ADM1 Edøya. Gbnr. 13/1,5 og 11. B24, B25, B29, G1 og LNFR.

Edøy har eit stort potensiale for funn av fleire automatisk freda kulturminne. Her vil det med stor sannsyn følgje med krav om arkeologisk registrering, som kan ha følger for vidare saksprosess.

BN7

Arealformålet grensar tett inntil eit funnområde med funn frå steinalderen, ID 73471-1 (H570_21). Dette funnområdet har uavklart vernestatus, og er såleis ikkje automatisk freda, men det tydar på at her er eit stort potensiale for funn av fornminner. Det vil verte stilt krav om arkeologisk registrering, og resultata kan påverke planprosessen.

BFR11

ID 147065-1 (H570_75), er eit usikkert kulturminne, ein steinring. Denne må kontrollerast dersom det skal skje tiltak innanfor arealformålet.

LSB23

Innanfor arealformålet er det registrert lausfunn og eit usikkert gravminne. Det er stort potensiale for meir i området. Det vil verte stilt krav om arkeologisk registrering, og resultata kan påverke planprosessen.

Gravfeltet Gjernes, ID 46642, har falle ut av plankartet. Det skal ha ligge innanfor H720_4.

Riksantikvaren sine merknader

Riksantikvarens merknader til planen er knytt til dei forvaltingsområda der direktoratet har ansvar som fagmyndigheit. Det gjeld den mellomalderske kyrkjestaden Edøy, som er automatisk freda i medhald av lov om kulturminne, § 4 første ledd pkt. j. Riksantikvaren kjem også med merknader om dei mellomalderske kyrkjestadene Brattvær, Odden og

Veien som er nedlagte. I tillegg kjem merknader om planens ivaretaking av Brattvær kyrkje som er listeført.

Riksantikvarens merknader må ivaretakast som eit tillegg til fylkeskommunen sine merknader om kulturvern.

Kulturminne i sjø

Det går ikkje fram av høyringsdokumenta om kommunen sjølv har sendt planforslaget til NTNU Vitenskapsmuseet for vurdering m.o.t. kulturminne i sjø. Vi ber kommunen sende planforslaget direkte til museet v/ seksjon for arkeologi og kulturhistorie, dersom dette ikkje er gjort. Sjølv om planen ikkje dekker sjøareal i særleg grad, kan det vere forhold av interesse i vassdraga.

Kulturminne frå nyare tid

I høve yare tid kulturminne viser vi til *Regional delplan for kulturminne og kulturmiljø av regional og nasjonal verdi*. Vi har utforma forslag til avgrensing av omsynssoner kring nasjonalt og regionalt viktige kulturminne, jamfør vedlegg 4. Vi ber om at desse vert innarbeidd i plankartet som omsynssone C (sosi-kode H570), med følgande føresegn:

"Omsynssone for bevaring av kulturmiljø med regional eller nasjonal verneverdi. Ved planer eller søknader om tiltak skal omsyn til kulturmiljø vektleggast, og saka leggast fram for rette kulturminnemynde før saka behandlast, jf. PBL § 5-4."

Vi vil vidare understreke viktigheita av at arbeidet med lokal kulturminneplan held fram.

Barn og unge

Må endre § 2.1.1. Motsegn. Merk også sentrumsførålet, 2.1.10.

Planprogrammet kap 6.1, tingar deltaking frå barn og unge. Det kjem ikkje fram av planomtalen korleis eller om dette er sikra. Vi viser til Rikspolitiske retningslinjer (RPR) om barn og unge i planlegginga, punkt 4d. Inntil det er klargjort (i planomtalen) korleis barn og unge har delteke i prosessen, og korleis denne medverknaden har påverka planresultatet, vil vi ha **motsegn** til planframlegget.

KONKLUSJON

Gitt ressursituasjonen og arbeidet med arealdel i sjøareala, er vi godt nøgd med at kommunen legg fram eit planforslag også for landdelen. Planframlegget er likevel mangelfullt på ein del punkt og vi vonar at våre innspel kan medverke til oppdatering og oppgradering på ein slik måte at det gir grunnlag for sluttvedtak innan ein rimeleg tidshorisont.

Vi tek atterhald om at ikkje alle forhold er avdekt i vårt gjennomsyn. Dette har dels samanheng med at planmateriellet er noko uoversiktleg. Vi har påpeikt nokre forhold ovanfor.

Vi har **motsegn** mot planframlegget på følgande punkt:

Ut frå planfaglege vurderingar

- manglar samla vurdering av konsekvensar
- manglande opplysingar og inkonsistens i plandokumenta
- mangande utgreiing av verknader for barn og unge
- manglande utgreiing av konsekvensar for kulturminne

Ut frå omsynet til barn og unge

- manglande synleggjering av korleis barn og unge har medverka

Ut frå omsynet til automatisk freda kulturminne

- Området BN12 ved Dampleia
- Manglande synleggjering av kjende konfliktrar med kulturminne, jamfør også planfaglege vurderingar
- Feil konklusjonar vedrørande konfliktnivå mot kulturminne.

Riksantikvarens merknader må innarbeidast tilsvarande.

Med helsing

Ole Helge Haugen
plansamordnar

Johnny Loen
rådgivar

Brevet er elektronisk godkjent og vil ikke bli sendt i papir

Fagsaksbehandlar:

Tettstadutvikling: Rådgivar Ingvild Gjerdset, tlf. 71 28 03 44

Automatisk freda kulturminne: Arkeolog Torill Einara Nerbøvik, tlf 71 28 03 30

Folkehelse: Rådgivar Sigri Spjelkavik, tlf. 71 28 03 04

Vedlegg:

1. Fråsegn Riksantikvaren
2. Kart Riksantikvaren
3. Omsynssoner H_730
4. Framlegg omsynssoner H_570
5. framlegg omsynssoner H_550

Kopi:

Riksantikvaren

Statens vegvesen, Region midt

Kystverket Midt-Norge

Fylkesmannen i Møre og Romsdal